

contact blaas met
het publiek

Janus 45
nummer 2
september 1994

ZORGVULDIGE BEJEGENIG IS VOORWAARDE VOOR EEN GOEDE BEVEILIGING

In de jaren tachtig werkte ik in de Gevangenis Scheveningen aan de Pompstationsweg. Er was in die tijd een periode, dat de gevangenis veel in het nieuws was door pogingen tot ontvluchting, ontvluchtingen en ook gijzelingen. Daarbij was ook sprake van zware middelen.

Bijzondere bestemming

De gevangenis bestond uit de C-vleugel (ca. 40 gedetineerden) en de B-vleugel (Bunker), met 3 étages (ook ca. 40 gedetineerden). De Bunker behoorde toen tot het zwaarst beveiligde en gesloten gedeelte van het gevangeniswezen.

Op de 1e en 2e étage waren per étage twee van elkaar gescheiden groepen van 6 à 7 personen. Daar was een strak en beperkt regiem.

De 3e étage had een bijzonder regiem, met name bestemd voor psychisch kwetsbare mensen en/of mensen, die door een ernstig zedendelict niet op andere afdelingen geplaatst konden worden. Binnen justitie had de Gevangenis Scheveningen een bijzondere bestemming. Enerzijds werden er gedetineerden geplaatst die als vluchtgevaarlijk werden beschouwd, onder meer vanwege hun delict, hun straftijd of (pogingen tot) een ontvluchting elders ondernomen. Anderzijds waren er mensen, die als gemeenschapsongeschikt werden beoordeeld vanwege gedrag, delictsachtergrond of persoonlijke problematiek.

Ontbreken van detentieperspectieven

Gezien de bestemming hadden de meeste gedetineerden als ze in Scheveningen geplaatst werden nauwelijks detentieperspectief. Strafonderbreking, bijvoorbeeld in problematische familiesituaties, was heel moeilijk. En ook verlof en overplaatsing naar een andere inrichting (bijvoorbeeld een meer open inrichting) behoorden veel minder dan gemiddeld tot de mogelijkheden. Velen hadden naar hun gevoel in de detentie geen enkel vooruitzicht en niets meer te verliezen.

Vluchtgevaarlijkheid

Als er wordt nagedacht over de vraag hoe vluchtgevaar met alles wat daarmee samenhangt kan worden voorkomen, zal met name ook aandacht gegeven moeten worden aan de persoonlijke omstandigheden van gedetineerden, die 'niets te verliezen hebben'. Die omstandigheden kunnen gelegen zijn in een enorm lange strafduur of een opeenstapeling van straffen (niet alleen in Nederland, maar soms ook elders in Europa). Maar het kan ook te maken hebben met een problematische thuissituatie, waardoor iemand onder druk komt te staan. ('Je bent rustig als het thuis rustig is'). En ook kan het zijn, dat er een **agressie of een problematisch gedrag is ontstaan door detentievervingen** (bijvoorbeeld zich miskend en tekort gedaan voelen).

Zorgvuldige bejegening

Tegen de achtergrond van de bijzondere bestemming en specifieke bevolking alsmede de vele gewelddadige ontvluchtelingen, ging de bejegening zich rondom een aantal kernpunten ontwikkelen.

1. Het zoveel mogelijk overeind houden van een leefbaar detentieklimaat. Zo was er ruimte voor activiteiten, om daarmee de geslotenheid wat te doorbreken. Zo waren er ook op de B-vleugel kleine ontmoetingsbijeenkomsten met daarbij mensen van buiten, georganiseerd door het sociaal-cultureel werk en de geestelijke verzorging. Een ander belangrijk punt in dit verband is het geconcentreerd oog hebben voor wat zich in de persoonlijke leefwereld van een gedetineerde afspeelt. Een goede en adequate bejegening kan spanningen wegnemen. Zo was er in Scheveningen een goede en flexibele bezoekenregeling. Als er wel eens spanningen waren in een relatie, kon daar direct en zonder veel discussie door middel van extra bezoek of een begeleid bezoek op worden ingespeeld.
2. Het scheppen van een detentieperspectief. Met name als het gaat om mensen met een moeilijk justitieverleden is het van belang grote aandacht te hebben voor een detentieplanning. Vanuit de begeleidingscommissie van de gevangenis werd met name op dit punt ook gewerkt. Dit gebeurde door te proberen de detentieroute te faseren en te komen tot bereikbare doelen in kleine stappen. Op deze manier werd er aan gewerkt het vertrouwen van de gedetineerde in zichzelf, het overzicht over de detentie, en ook het vertrouwen van justitie in de gedetineerde op te bouwen. Op deze wijze zijn nogal wat mensen met een hopeloos detentieverleden door hun detentie heengeloodst.
3. Het is van belang veel aandacht te hebben voor zaken die, zeker als men in een geslotenheid zit zonder veel perspectief, onnodige agressie kunnen oproepen. In dit verband was in Scheveningen de ervaring van de PIW-ers om met deze groep om te gaan, van grote betekenis.
4. Integraal werken. In Scheveningen werkten wij met verschillende disciplines integraal samen vanuit een wekelijkse begeleidingscommissie. Met name deze integrale samenwerking waarbij ook vaak de begeleiding van buiten (reclassering, advocaat, en waar mogelijk ook familie) betrokken werd, kan bijdragen tot het geven van een meer overzichtelijke toekomststructuur en een doorbreking van de wanhoopsspiraal.

Voorkomen

Veel geweld kan worden voorkomen als mensen tijdig in hun situatie worden herkend. En als daar ook een concrete begeleiding op gerealiseerd kan worden. Waar het om gaat is om samen met de gedetineerden een weg te ontwikkelen, waarlangs zij door de detentie heen kunnen komen.

Daarbij is een integrale benadering, gericht op de persoonlijke situatie van de gedetineerde, essentieel en vooral het met elkaar tonen van een duidelijke, geloofwaardige en persoonlijke betrokkenheid.

In die zin denk ik, dat een zorgvuldige bejegening en begeleiding, naast het humanitaire aspect ervan, ook een fundamentele pijler is voor de beveiliging.

J. Eerbeek